

1 0 2 1

A Magyar Hírlap hétfői melléklete
2017. október 21.
Szerkesztette: Petán Péter
Művészeti vezető: Salát Zalán Péter

S a t í r o z á s

Petőfi Sándor: Föltámadott a tenger'

*Föltámadott a tenger,
A népek tengere;
Ijesztve eget-földet,
Szilaj hullámokat vet
Rémítő ereje.*

*Látjátok ezt a táncot?
Halljátok e zenét?
Akik még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép.*

*Reng és üvölt a tenger,
Hánykódnak a hajók,
Súlyednek a pokolra,
Az árboc és vitorla
Megtörve, tépve lóg.*

*Tombold ki, te özönvíz,
Tombold ki magadat,
Mutasd mélységes medred,
S dobáld a fellegekre
Bőszült tajtékodat;*

*Jegyezd vele az égre
Örök tanúságul:
Habár fölül a gálya,
S alul a víznek árja,
Azért a víz az úr!*

Voltak, láttak, győztek

„Ebben a gyönyörű, de félelmetesen izgalmas harcban Sárosi volt a hadvezér, de hős volt a csapat minden tagja”

Zöld sasok Rómában

Éppen nyolcvan évvel ezelőtt, 1937 szeptemberében-októberében játszotta a Ferencváros történetének egyik leghíresebb döntőjét, a Közép-európai Kupa (Mitropa Kupa) fináléját. A trófea fénye már régen megkopott, talán a szereplők neve is a feledés homályába vész – mindkettőért kár. Hiszen a Fradi és a Lazio csatájában szinte minden benne volt, ami maga a 20. század: politika, kultúra, futball, szövetségesek, ellenfelek, magyarok külföldi sikerei, pénzügyek, gazdagság, szegénység, minőség, fejlődés, no de álljunk is le a jellemzők felsorolásával. Nézzük magát a történetet!

A Közép-európai Kupa a múlt század húszas-harmincas éveinek Bajnokok Ligája volt. Pici, de tényleg csak kicsi túlzással. Az egyetlen fontos különbség a két torna rendszerre között, hogy a KK mégis csak egy regionális torna volt, amelyben azonban a kontinens legerősebb klubjai vettek részt. Az angolok (és a skótok) nem, de ők a második világháború előtt a világbajnokságokat is bojkottálták. Akár messzire vezető gondolatokat is szül-

het, hogyan csúszott át évtizedek alatt az európai (ebben az értelemben csak kontinentális) futball legszükebb elitjét jelző satírozás Közép-Európából Nyugat-, illetve Délnyugat-Európába a térképen. Talán nem csupán magunkat áztatjuk azzal az – eredményekkel alátámasztható – tézissel, hogy a húszas-harmincas években a mi régióink jelentette az európai klubfutballnak azt, amit aztán az ötvenes évek közepétől, az európai kupasorozat kiírásának kezdetétől előbb Európa „latin” futballjának három meghatározó országa (Spanyolország, Olaszország és Portugália), majd a hatvanas évektől Anglia, az NSZK és Hollandia. Hogy majd aztán a nyolcvanas évek végétől az a négy ország uralkodjon, amelynek bajnokságait egyszerűen top-ligáknak szoktuk hívni: Anglia, Németország (eleinte NSZK), Olaszország és Spanyolország.

A harmincas években (ismét csak: a kontinensen) két kivétellel ott volt a legerősebb a futball, ahol a legnívósabb az élet, ahol leginkább virult a tudomány, a művészet és a kultúra is: Bécsben, Budapesten, Prágában, Rómában. (A két kivétel Berlin és Párizs.

Mindkettőnek megvan a magyarzata. A harmincas években az államilag kiemelten támogatott német sportpolitika egyrészt nem a labdarúgást állította a fókuszba, másrészt kifejezetten tiltotta a profizmust. Például 1930-ban egy évre eltiltotta az előző évben bajnok, s lenyűgöző eredménye miatt a következő szűk másfél évtizedben a rezsím kedvencének vélt Schalke 04 játékosait, sőt maga a klub is csak féléves szilencium után térhetett vissza a Nyugatnémet Alsözvetségbe. A franciák is csak jóval a közép-európaiak után, 1932-ben vezették be a profizmust, ráadásul az első időszakban szinte minden csapat harmadát, néha felét magyar, osztrák vagy éppen más nemzetbeli külföldiek adták.)

A közép-európai futball szerepét és dominanciáját jól érzékeltették a világbajnokságok is. A harmincas évek két, Európában rendezett tornáján mind a három döntős (1934-ben Olaszország és Csehszlovákia, 1938-ban Olaszország és Magyarország) futballértelmeben közép-európai volt. A régióban a legfontosabb szerepet játszó négy ország közül az olaszok megnyerték két világbajnokságot,

a csehszlovákok 1934-ben másodikok lettek, 1938-ban óriási csatában kiestek a brazilok ellen. Az osztrákok 1934-ben vb-elődöntőt játszottak, ahol kikaptak a Squadra Azzurrától, 1938-ban az Anschluss, a német bevonulás miatt nem indulhattak. Magyarország 1934-ben a negyedöntőig, 1938-ban a döntőig jutott, mindkétszer a régió egy másik csapatától, előbb az osztráktól, majd az olasz-tól kapott ki.

Ameddig a válogatottak frontján a Vittorio Pozzo által irányított Squadra Azzurra szinte mindent megnyert (a két vb-arany mellett az 1936-os olimpiát, valamint az 1930-ban és az 1935-ben zárult Európa Kupát), a klubcsapatok vetélkedése sokkal kiegyensúlyozottabb képet mutatott. Az először 1927-ben kiírt Közép-európai Kupában 1939-cel bezárólag tizenhárom sorozatot játszottak le, az osztrákok és a magyarok négyet-négyet, a csehszlovákok háromat nyertek meg, az olaszok viszont csak kettőt. Nagyjából hasonló a helyzet a döntős helyeket nézve is.

Fent: Jelenet a Ferencváros és a római Lazio budapesti KK-döntőjéről, Giacomo Blason, az olaszok kapusa hárít a magyar csatároknak, Sárosi György, Kiss Gyula és Kemény Tibor elől. Lent: Emlékkép a Fradi keretéről, eredeti aláírásokkal. Állnak, balról: Háda, Kiss, Jászberényi, Kemény, dr. Sárosi, Lázár, Polgár, dr. Springer Ferenc elnök, Toldi, Korányi, Rauchmaul Emil edző. Elöl: Sárosi III, Tanczos, Magda

Dunai életkép vidám famíliával és kéretlen evezőssel
A szerző archívumából

Képirás (71.)

Érdemes megtekinteni a bal szélén, az evezősben ringó, lesült félmeztelen fiatalembert, aki szemmel láthatóan nem tartozik a vidám társasághoz – őt ma „trollnak” mondanánk, aki kéretlenül is betolakodott a képbe.

Egy utolsó békés kirándulás

Ha minden igaz, a háttérben balra a még bontatlan-bányátlan Naszály magasodik, a csípőre tett kezű férfi könyökénél pedig Vác házai sejlenek föl. A fotó – ha igaz – 1938 szeptemberének végén készült, egy különlegesen meleg szeptember végi napon. Az tudható, a társaság hajóval utazott, ám hogy ez izomerővel hajtott csónakot vagy százszemélyes menetrend szerinti csavargózt jelentett, ma már nem deríthető ki.

Érdemes megtekinteni a bal szélén, az evezősben ringó, lesült félmeztelen fiatalembert, aki szemmel láthatóan nem tartozik a vidám társasághoz – őt ma „trollnak” mondanánk, aki kéretlenül is betolakodott a képbe.

A vízben álló, szintén balról látható alak amúgy korábban a Wodianer Fülöp és Fiainál, majd 1934-től a Franklin Társulatnál dolgozott mint szimpla hivatalnok. Ha nem szól közbe a második háború, bizonyos végighalad a ranglétrán – s onnan is megy nyugdíjba, ugyanis a vállalat a korban megszokott átlagtól csöppet többet gondoskodott alkalmazottairól.

S ha már a hajdani könyvpiac 1934-ig egyik legmeghatározóbb cégére került a szó, talán nem lesz érdektelen áttekinteni a Franklin által beolvasztott Wodianer múltját. A Leyrer József könyvkereskedő által életre hívott bolt 1795-ben egy aprócska helyiségben nyílt meg a hajdani Úri (ma Petőfi Sándor) utcában. Az üzletben kezdetben német nyelvű kiadványokat, romantikus történeteket, útleírásokat, filozófiai és vallástörténeti műveket kínáltak, majd idővel megjelentek a képeslapok és a kották is.

Leyrer József jó üzleti érzékről tanúságot téve az 1830-as évek elején egyre több magyar nyelvű nyomtatványt kezdett tartani. Különösen nagy sikert arattak, és nem kevés üzle-

ti hasznot hajtottak Széchenyi István írásai. Mivel az Úri utca hamarosan szűk lett, valamikor a harmincas évek vége felé átköltöztek a Városház térre. A nagyobb területen természetesen még gazdagabb lett a választék.

A kezdeti idők csúcának az 1848–49-es szabadságharc bizonyult, s akadt olyan hónap, amikor szabályosan szétkapkodták a kínálatot. A forradalom bukása után nem sokkal, 1850-ben Leyrer József meghalt, s mivel hivatalnok fia nem értett a könyvekhez, alkalmas társat keresett. Természetesen többen kínálkoztak, míg végül jó érzékkel az éppen húsz esztendő, amúgy a konkurens Kilián-testvéreknél eladóként szorgoskodó Lampel Róbert mellett döntött.

Az új vezető hatalmas lelkesedéssel fogott munkához, még több külföldi könyvet hozott hazánkba, majd az 1860-as évek elején ráállt a magyar történelmet tárgyaló művekre. Ugyancsak óriási mértékben dagasztotta a bevételt az az ötlet, hogy használt portékát kezdett árulni, s koránt sem mellékesen visszavásárlást ígért vevőinek. Jó sakkhúzásnak bizonyult egy kölcsönkönyvtár létrehozása is, olyannyira, hogy e három tevékenységi kör a megszűnésig fennmaradt.

Aztán 1854-ben komoly változás következett be a cég életében, mivel Lampel az esztendő elején közel százezer forintért kivásárolta az alapító fiát. Futott a szekér, ám hősünk sajnos 1874-ben váratlanul meghalt.

Az üzem – mert addigra azzá vált – egyik legjobb beszélőjének az 1856-ban alapított Wodianer Fülöp-féle nyomda számított. A pontos és szorgalmas tulajdonos a temetés után megjelent az özvegnél, hogy átvénné a boltot, mire az aszszony habozás nélkül igent mondott.

Az új igazgatónak két fia volt, akik az idő múltán egyre nagyobb szerepet kaptak. Albert foglalkozott a könyvkereskedéssel és kiadással, míg Hugó feladata a kezükben lévő három lap, a Mátvás Diák, a Kis Újság és a Budapest gondozása volt.

A forgalom jelentősen bővült, s a bevételek lehetővé tették, hogy egy új, díszesebb üzletbe költözzenek, melyet a Sugár, azaz a mai Andrásy út 21. szám alatt leltek meg. Kevesen hitték, hogy a siker éveiben indul el az a folyamat, mely végül a cég 1934-es vesztét okozta. Történt, hogy 1901-ben Wodianerék perbe kerültek az akkori idők másik óriási kiadójával, a Franklin Társulattal. A felek a díszes albumok piacának felosztásán veszttek össze. S bár harminchárom évnyi vita után a Franklin vesztett, Wodianerék úgy határoztak, az lesz a legjobb, ha egy tekintélyes részvénypakettért eladják mindenüket. A Franklin nem sokat teketóriázott, azonnal felszámolta a Wodianert – ám annyira nem voltak bolondok a gazdái, hogy a régi, a könyvpiacot jól ismerő dolgozókat is szélnek eresszék.

Visszatérve a bal szélén álló férfihoz. A havi fizetése 1938-ban közelítette a négyszáz pengőt, így „viccelhetett”, ha arra támadt kedve. Például egy ilyen, Duna-kanyari kirándulást is zokszó nélkül ki tudott fizetni, s az sem döntötte anyagi romlásba, ha a többieket meghívta egy sörre s pár sós percre valami folyamparti csárdában. A címbe szereplő utolsó békés szeptember pedig fokozottan igaz, hiszen novemberben Csehszlovákia kimúlásának első jeleként visszakerül majd a Felvidék magyar lakta része, egy év múlva pedig megtámadják Lengyelországot a németek és a szovjetek.

Lázin Miklós András